

Nowak, Marian

"Kariery płockie. Szkolnictwo a Uprzemysłowienie", M. Kozakiewicz, Warszawa 1971 : [recenzja]

Rocznik Mazowiecki 5, 486-487

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Uprzemysławianych Polskiej Akademii Nauk dawały możliwość oparcia własnych dociekań badawczych autorki o wyniki badań innych dyscyplin używane w tym rejonie.

Badaniami objęto 10 szkół podstawowych w czterech gromadach powiatu płockiego oraz 6 szkół podstawowych, 2 zasadnicze szkoły zawodowe, 2 licea ogólnokształcące i 2 technika w Płocku. Przeprowadzono je w dwóch etapach: w 1962 i 1965 r. Pomiedzy I i II etapem badań prowadzona była obserwacja ciągła. W związku z wyborem do badań 3 rodzajów szkół zastosowano trzy rodzaje ankiet oraz trzy rodzaje kwestionariuszy wywiadu do badań uczniów w różnym wieku.

Badania przeprowadzone przez Zakład Literatury i Czytelnictwa przy katedrze Pedagogiki Ogólnej Uniwersytetu Warszawskiego dotyczyły zainteresowań młodzieży realizowanych poza nurtem ustalonej programem działalności szkolnej.

Materiał badawczy realizowano w ramach następujących problemów: organizacja życia kulturalnego młodzieży, jej zainteresowania i potrzeby kulturalne oraz funkcja środków masowego przekazu w ich zaspokajaniu, stosunek młodzieży do zachodzących przemian i czytelnictwo a przeobrażenia kultury.

W oparciu o wyniki badań autorka dokonuje próby zarysowania funkcji czytelnictwa we współczesnej kulturze i uważa, że badanie czytelnictwa jest jedną z metod prowadzących do poznania charakteru przeobrażeń dokonujących się w tej dziedzinie. Czytelnictwo obok rozwoju innych środków społecznej komunikacji odgrywa istotną rolę w życiu współczesnej młodzieży. Książki i czasopisma wpływają na kształtowanie życia społecznego i pomagają w realizacji określonych zamierzeń, zainteresowań i potrzeb życiowych czytelników. Kontakt czytelniczy ułatwia kształcenie umiejętności wyboru i aktywnego uczestniczenia w kulturze masowej i innych formach współczesnej kultury. Poszerzająca się płaszczyzna życia kulturalnego młodzieży wymaga nowych form kierowania i wychowania, w czym konieczny jest udział wszystkich instytucji kulturalno-oświatowych, a zwłaszcza szkoły. Procesy przemian zachodzące we współczesnym społeczeństwie stawiają przed instytucjami kulturalno-oświatowymi zadanie wychowywania ludzi zaangażowanych i aktywnych, współdziałających w kształtowaniu się tych przemian.

Przeprowadzona analiza wyników badań uwidoczniła także szereg problemów, które winny stać się przedmiotem dalszych badań.

M. Kozakiewicz, *Kariery płockie. Szkolnictwo a Uprzemysłowienie*, Wyd. „Książka i Wiedza”, Warszawa 1971, s. 316.

Książka zawiera treści z pogranicza ekonomiki oświaty i socjologii wychowania. Oparta jest na badaniach w płockim rejonie uprzemysławianym. Przedmiotem badań jest rozwój i funkcjonowanie szkolnictwa w tym rejonie oraz związane z jego rozwojem procesy kształcenia młodzieży w szkołach ponadpodstawowych.

Do badań wykorzystano dokumen-

tację instytucji oświatowych, dane statystyczne Prezydium Powiatowej Rady Narodowej i Powiatowego Inspektoratu Statystycznego w Płocku oraz wybrane materiały badawcze Zakładu Badań Rejonów Uprzemysławianych. Ponadto wykorzystano materiały grupy korespondentów rekrutujących się spośród nauczycieli szkół rejonu płockiego.

Praca składa się z pięciu części, w których autor dokonuje:

a) socjo-pedagogicznych ustaleń natury metodycznej, teoretycznej i pojęciowej, wykorzystując szeroko doświadczenia badaczy anglosaskich i francuskich;

b) analizy rozwoju szkolnictwa w rejonie płockim pod wpływem uprzemysławiania;

c) opisów współzależności pomiędzy rozwojem rytmu pracy w Płocku a stanem szkolnictwa;

d) opisu terytorialnego i społecznego zasięgu szkolnictwa;

e) analizy kosztów kształcenia ponoszonych przez rodzinę.

Książka ukazuje przede wszystkim „eksplozję szkolnictwa” w płockim rejonie uprzemysławianym, „eksplozję” spowodowaną zapotrzebowaniem uprzemysławianego miasta na wykwalifikowaną siłę roboczą. Równocześnie ukazuje nierównomierny rozwój szkolnictwa w terenie. Wszystkie szkoły kształcenia zawodowego zostały ulokowane w Płocku, co przyczyniło się do zwiększenia dysproporcji w możliwościach konsumpcji szkolnej pomiędzy miastem i jego zapleczem.

Marian Nowak

Warszawa-Lewa Podmiejska 1942—1945, Wyd. MON, Warszawa 1971, s. 731. Komitet redakcyjny: Tadeusz Pietrzak — przewodniczący, Benon Dymek — sekretarz, Bogdan Kobuszewski, Eugeniusz Kozłowski, Red. nauk. — B. Dymek.

Wydawnictwo „Warszawa-Lewa Podmiejska” zasługuje na szczególną uwagę z kilku względów.

Po pierwsze, stanowi ono przykład dobrej pracy zespołowej, powstało bowiem w rezultacie współpracy Warszawskiego Komitetu Wojewódzkiego PZPR, Wojskowego Instytutu Historycznego, Zarządu Okręgu Warszawskiego ZBoWiD i coraz bardziej ruchliwego Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych. W przygotowaniu wydawnictwa wzięła udział duża grupa ludzi: przy przygotowaniu części I (Rozprawy i studia) — 19, części II (Wspomnienia) — ponad 60, części III (Noty biograficzne, Kronika, Bibliografia) — kilka osób. Pomimo to udało się komitetowi redakcyjnemu zachować jednolitość i koncepcyjną zwartość zbioru, przy czym nawet we wspomnieniach zdołano w większości wypadków uniknąć zbędnych powtórzeń. Jest to niewątpliwie duża zaleta książki.

Po drugie, wydawnictwo stanowi

pewnego rodzaju kompendium do dziejów okupacyjnych polskiej lewicy komunistycznej (PPR, GL, AL) w jednym z jego konspiracyjnych okręgów¹. Gromadząc w jedną całość opracowania i artykuły naukowe i popularnonaukowe ze wspomnieniami i bardzo rozbudowanym aparatem naukowym (noty biograficzne nieżyjących członków PPR, GL i AL, obejmujące ponad 370 osób, kronika wydarzeń, bibliografia, indeks nazwisk i pseudonimów obejmujący ponad 2800 nazwisk i pseudonimów oraz indeks nazw geograficz-

¹ Należy w tym miejscu podkreślić, że skład AL powołanej przez KRN jako organizacji wojskowej demokratycznego frontu narodowego obejmował również elementy radykalne i postępowe, ale nie komunistyczne, wywodzące się z kół socjalistycznych i ruchu ludowego. Problematyka tworzenia się demokratycznego frontu narodowego w okręgu nie została chyba — jak się wydaje — w dostatecznej mierze wydobyta, zarówno w opracowaniach, jak i we wspomnieniach, być może, z przyczyn obiektywnych. Dalsze pogłębianie tych zagadnień jest więc ważnym postulatem badawczym.